

Program kształcenia języka obcego dla osób z niepełnosprawnością ruchową

Program został sfinansowany w ramach projektu p.n. „Dostępna PK”, nr POWR.03.05.00-00-A027/20 realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym celem tego projektu jest, w okresie 01.01.2021 – 30.06.2023, zrealizowanie ścieżki MIDI czyli osiągnięcie w Politechnice Krakowskiej znacznego wzrostu dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w stosunku do stanu obecnego, poprzez realizację celów szczegółowych: wsparcie zmian organizacyjnych, podniesienie kompetencji kadr PK, zwiększenie dostępu do edukacji, zwiększenie dostępności wewnętrznych procesów, likwidację barier architektonicznych, technologicznych, komunikacyjnych, upowszechnianie rozwiązań zapewniających dostępność w jednostkach organizacyjnych, w których nadal występują braki.

Wsparciem w ramach projektu objęte zostały: Politechnika Krakowska, kadra dydaktyczna PK, kadra administracyjna PK, kadra zarządzająca PK.

Wartość projektu: 3 029 653,15 PLN

Dofinansowanie: 2 938 763,35 PLN, w tym środki europejskie 2 553 391,67 PLN, dotacja celowa 385 371,68 PLN

Podstawa prawna

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego i nauki po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4, ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych ONZ, sporządzona w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 roku. Celem Konwencji jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne.

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Ustawa ta określa środki służące zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6–8.

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
1.1 Ogólna charakterystyka programu i jego główne założenia.....	3
1.2 Użytkownicy programu	4
1.3 Warunki realizacji założeń programu	5
1.4 Charakterystyka studenta z niepełnosprawnością ruchową.....	6
2. KARTA PRZEDMIOTU I EFEKTY KSZTAŁCENIA	7
2.1 Cele przedmiotu oraz wymagania w zakresie wiedzy umiejętności i kompetencji.....	7
2.2 Efekty kształcenia	7
3. REALIZACJA PROGRAMU	8
3.1 Metody pracy	8
3.2 Formy i techniki pracy.....	10
3.3 Wskazówki dla prowadzących zajęcia ze studentami z niepełnosprawnością ruchową .	13
4. TREŚCI NAUCZANIA i MATERIAŁY DYDAKTYCZNE	14
4.1. Treści nauczania	14
4.2. Materiały dydaktyczne.....	15
5. SPOSOBY SPRAWDZANIA WIEDZY	16
5.1. Ogólne sposoby sprawdzania umiejętności	16
5.2. Wskazówki dotyczące modyfikacji sposobów sprawdzania umiejętności studentów z niepełnosprawnością ruchu	17
5.2. Kryteria oceny	17
6. MATERIAŁY DO WYKORZYSTANIA	20
Pakiet 1: Introduction to Engineering	20
7. BIBLIOGRAFIA	25

O autorce:

Magdalena Cora – absolwentka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – filologia angielska; nauczyciel języka angielskiego z 20-letnim stażem; od ponad 11 lat wykładowca akademicki – praktyczna nauka języka oraz metodyka nauczania; dyrektor Studium Języków Obcych PK, wykładowca języka angielskiego, autorka podręcznika do nauki języka specjalistycznego "Geotechnical and Hydraulic Engineering", współautorka podręcznika "English for Environmental Engineering" i "TELC Technical", autorka kursu e-learningowego dla studentów uczelni technicznych na platformie MOODLE oraz współautorka kursów "English for Civil Engineering" i "Applying for a Job" na platformie NAVOICA, ekspertka z zakresu słownictwa specjalistycznego w dziedzinie inżynierii lądowej i wodnej oraz inżynierii środowiska, ekspert w dziedzinie nauczania osób z niepełnosprawnościami, ambasador dostępności PK, członek Zespołu Dydaktyków ds. Nauczania Osób z Niepełnosprawnościami.

1. WSTĘP

„Musimy uznać, że niepełnosprawni nie są "wadliwymi egzemplarzami", ale raczej to pełnosprawni zawiedli w tym sensie, iż świat przez nich stworzony nie służy wszystkim.”

Reni Eddo-Lodge, Dlaczego nie rozmawiam już z białymi o kolorze skóry

Przy tworzeniu programu kształcenia, który uwzględnia osoby z niepełnosprawnościami, musi najpierw uściślić, kogo takim mianem określimy, czyli jaką osobę uznajemy za osobę niepełnosprawną.

Powstało wiele definicji niepełnosprawności skonstruowanych przez przedstawicieli różnych nauk: pedagogiki, psychologii, socjologii, medycyny. Można więc spotkać szereg propozycji poszczególnych przedstawicieli tych dziedzin wiedzy.

W definiowaniu niepełnosprawności wyróżnia się model medyczny i społeczny. Model medyczny zakłada, że niepełnosprawność jest bezpośrednią konsekwencją choroby czy uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym niepełnosprawność powstaje wskutek ograniczeń, których doświadczają osoby nią dotknięte. Te ograniczenia mogą mieć różne oblicza: indywidualne uprzedzenia, utrudniony dostęp do budynków użyteczności publicznej, niedostosowany system transportu, segregacyjna edukacja, rozwiązania na rynku pracy wyłączające z niego osoby niepełnosprawne. Jasno z tego wynika, że model społeczny nie szuka przyczyn niepełnosprawności w jednostce, ale wskazuje na ograniczające środowisko i bariery społeczne, ekonomiczne i fizyczne. Dzięki temu pozwala postrzegać niepełnosprawność jako uniwersalne ludzkie doświadczenie, a nie jako zjawisko kategoryzującego ludzi.

Kolejną istotną sprawą, to uświadomienie sobie roli używanej terminologii. Ważne, aby na pierwszym miejscu stawiać osobę, a nie jej niepełnosprawność. Tzn. mówmy: osoba z niepełnosprawnością, a nie niepełnosprawna, osoby niepełnosprawne, a nie niepełnosprawni. Jeśli mówimy o konkretnych formach niepełnosprawności bezpieczniej jest mówić: osoba z zespołem Tourett'a lub osoba z porażeniem mózgowym. Może się zdarzyć, że poszczególne osoby mają swoje własne preferencje, dlatego jeśli nie wiemy jakich słów używać – zapytajmy.

Na pewno należy unikać przestarzałych określeń, takich jak „upośledzony” czy „kaleka”. Wiele osób niepełnosprawnych nie lubi żargonowych lub pseudo eufemistycznych określeń typu: inwalida narządu ruchu czy sprawny inaczej. Zamiast „przykuty do wózka inwalidzkiego” można powiedzieć: osoba korzystająca z wózka, ponieważ to właśnie wózek umożliwia osobie niepełnosprawnej poruszanie się i pełne uczestnictwo w życiu społecznym, więc jest elementem wyzwalającym, a nie utrudniającym funkcjonowanie.

Należy unikać negatywnych określeń: cierpiący czy chory. Można użyć sformułowania osoba z AIDS lub osoba chora na AIDS.

1.1 Ogólna charakterystyka programu i jego główne założenia

Niniejszy program dotyczy nauki języka angielskiego jako języka obcego – jako kontynuacja nauki tego języka po szkole średniej. Program przeznaczony jest do kształcenia na studiach

wyższych (ISCED 6-7) prowadzonych przez publiczne i niepubliczne uczelnie akademickie i zawodowe. Są to:

- studia pierwszego stopnia (licencjackie lub inżynierskie), trwające co najmniej 6 semestrów i prowadzące do uzyskania tytułu licencjata lub trwające co najmniej 7 semestrów i prowadzące do uzyskania tytułu inżyniera, w zależności od kierunku studiów,
- studia drugiego stopnia (magisterskie) – trwające od 3 do 5 semestrów i prowadzące do uzyskania tytułu magistra lub równorzędnego, w zależności od kierunku studiów,
- jednolite studia magisterskie trwające od 9 do 12 semestrów i prowadzące do uzyskania tego samego tytułu magistra lub równorzędnego jak w przypadku studiów drugiego stopnia; prowadzone na kierunkach określonych w odpowiednich przepisach.,
- oraz **kształcenie doktorantów** (ISCED 8) trwające od 3 do 4 lat w Szkole Doktorskiej

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie Polskiej Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego absolwent ma posiadać umiejętności językowe w zakresie dziedziny nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu:

- B2 Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego na studiach I stopnia
- B2+ Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego na studiach II stopnia
- B2+ Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego na jednolitych studiach magisterskich

Przed wszystkim należy podkreślić, iż studenci z niepełnosprawnościami zobowiązani są posiadać umiejętności językowe na tym samym poziomie i w tym samym zakresie co studenci bez niepełnosprawności. Język obcy należy do grupy przedmiotów ogólnoakademickich, w przypadku uczelni technicznej – do grupy przedmiotów humanistyczny.

Głównym założeniem programu jest zwiększenie dostępności edukacyjnej przez podniesienie kompetencji kadry dydaktycznej w zakresie pracy ze studentem z niepełnosprawnością. Należy zaznaczyć, że program ten obejmuje te same efekty kształcenia i treści nauczania, które zawarte są w uczelnianych kartach przedmiotu jednak uwzględnia charakterystykę studenta z daną niepełnosprawnością biorąc pod uwagę ograniczenia, trudności i możliwości poznawcze wynikające z danej niepełnosprawności.

1.2 Użytkownicy programu

Adresatami niniejszego programu są nauczyciele języka angielskiego kształcący studentów na studiach pierwszego stopnia (inżynierskie) na kierunku Gospodarka Przestrzenna, na którym nauczany jest język specjalistyczny z zakresu architektury, inżynierii lądowej i inżynierii środowiska.

Program przeznaczony jest dla nauczycieli akademickich, którzy uczą języka angielskiego w ramach lektoratu alternatywnego (dodatkowe zajęcia indywidualne lub grupowe) oraz tych, którzy w regularnych grupach językowych mają studentów niepełnosprawnością narządu wzroku.

Adresatami zatem są:

- lektorzy (I stopień awansu) uczący głównie języka ogólnego z elementami języka technicznego,
- asystenci (II stopień awansu) nauczających języka specjalistycznego w jednej dziedzinie,

- oraz wykładowcy języka obcego (III stopień awansu), którzy nauczają języka specjalistycznego w więcej niż jednej dziedzinie naukowej.

Niemniej jednak, metody i techniki pracy sugerowane w programie mają zastosowanie niezależnie od treści programowych i mogą być wykorzystane w zajęciach językowych prowadzonych dla innych kierunków, dla drugiego i trzeciego stopnia studiów, a także na lektoratach innych języków obcych.

1.3 Warunki realizacji założeń programu

Programy studiów zakładają ilość semestrów i godzin na osiągnięcie efektów kształcenia. W przypadku studiów pierwszego stopnia, zajęcia z języka obcego najczęściej obejmują spotkania 90-minutowe, raz lub dwa razy w tygodniu przez 15 tygodni w semestrze. Język obcy nauczany jest przez cztery lub pięć semestrów. Dla kierunku Gospodarka Przestrzenna na studiach I stopnia, siatka godzin to pięć semestrów po 30h języka.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie Polskiej Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego absolwent studiów I stopnia ma posiadać umiejętności językowe w zakresie dziedziny nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego. W związku z tym, podstawowym warunkiem realizacji programu jest posiadanie umiejętności językowych na poziomie co najmniej B1 Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego lub posiadanie co najmniej wyniku 60% z języka angielskiego na świadectwie maturalnym. Zalecane jest przeprowadzenie testu plasującego przed rozpoczęciem nauczania, aby podzielić studentów na grupy językowe o zbliżonym poziomie biegłości językowej.

W przypadku dużego stopnia niepełnosprawności, istnieje możliwość realizacji programu w oparciu o dodatkowe godziny w ramach lektoratu alternatywnego (plus 15h zajęć do każdego semestru). Zajęcia prowadzone są w grupach lektoratowych liczących od 16 do 24 osób, zajęcia z lektoratu alternatywnego są zajęciami indywidualnymi lub prowadzonymi w grupach kilkusobowych o podobnym stopniu niepełnosprawności narządu wzroku.

Kolejnym warunkiem umożliwiającym optymalizację kształcenia językowego jest odpowiednie wyposażenie sali dydaktycznej. W pracowni językowej powinny znaleźć się duże pomoce wizualne, tj. plansze, plakaty, odtwarzacz plików dźwiękowych oraz komputer ze stałym łączem internetowym. Niezwykle pomocnym elementem wyposażenia sali jest również tablica interaktywna. Układ stolików i krzeseł powinien umożliwiać nauczycielowi podział na grupy oraz swobodne przemieszczanie się.

Niezbędnym warunkiem rozwijania umiejętności językowych jest prowadzenie ciągłej, systematycznej ewaluacji, zarówno formalnej, jak i nieformalnej, oraz regularne przekazywanie studentowi informacji zwrotnej o postępach w zakresie poszczególnych umiejętności językowych.

Podsumowując, podstawowe warunki realizacji programu zakładają:

- minimum 120/150 godzin lekcyjnych w cyklu nauczania rozłożone systematycznie na poszczególne lata nauki;
- minimum 60/75 godzin lekcyjnych w cyklu nauczania rozłożone systematycznie na kolejne semestry – jeśli stopień niepełnosprawności lub poziom języka wymaga dodatkowych zajęć;

- odpowiednie wyposażenie sali dydaktycznej;
- odpowiednie narzędzia optyczne dostosowane do stopnia niepełnosprawności umożliwiające wykonywanie ćwiczeń;
- monitorowanie postępów.

1.4 Charakterystyka studenta z niepełnosprawnością ruchową

Niepełnosprawność ruchowa występuje w wielu różnych formach i obejmuje wszelkie zaburzenia funkcjonowania narządu ruchu. Niepełnosprawność ruchowa może dotyczyć całego ciała lub poszczególnych jego części. Może mieć charakter czasowy lub trwały. Wyróżnia się dwa rodzaje niepełnosprawności ruchowej: zaburzenia neuromotoryczne (zaburzenia napadowe takie jak padaczka, mózgowie porażenie dziecięce, choroby rdzenia kręgowego, choroba Heinego- Medina, dystrofia mięśniowa, stwardnienie rozsiane) oraz choroby mięśniowo-szkieletowe (młodzieńcze idiopatyczne zapalenie stawów, wady kończyn, choroby układu kostnego, (karłowatość, kostnienie niedoskonałe, skolioza). Studenci z niepełnosprawnością ruchową mogą poruszać się za pomocą różnego rodzaju sprzętu: wózki inwalidzkie, aparaty ortopedyczne lub protezy kończyn.

Podstawowy grupy niepełnosprawności ruchowej to:

- brak kończyn lub ich części,
- uszkodzenia układu nerwowego lub pojedynczych bądź całych grup mięśni w części odpowiedzialnej za funkcjonowanie kończyn, czyli czynności motorycznych - porażenia i niedowłady obniżające sprawność, utrudniające lub uniemożliwiające wykonywanie ruchów, osłabienie siły mięśniowej, spowolnienie ruchów
- niepoprawne uformowanie szkieletu- osoby dotknięte achondroplazją lub innymi rodzajami karłowatości, a także krzywicą.
- uszkodzenia stawów – wynikające z kontuzji sportowych ale również związane z cukrzycą (staw Charcota) chorobami reumatologicznymi.

Skutkami niepełnosprawności ruchowej są zaburzenia dotyku i czucia, zaburzenia lateralizacji, trudności w przyjęciu prawidłowej pozycji ciała, zaburzenia koordynacji ruchowej, kłopoty z uchwytem precyzyjnym, zaburzenia wykonywania ruchów celowych, zaburzenia orientacji w przestrzeni, zaburzenia motoryczne mowy, problemy z integracją sensoryczną, współruchy (sykinezje)

Studenci z niepełnosprawnością ruchową nie stanowią jednorodnej grupy, i nie chodzi tutaj o różnicę w stopniach niepełnosprawności (lekki, umiarkowany, znaczny), ani o grupy opisane powyżej. Każda niepełnosprawność powoduje różne skutki psychologiczne i społeczne, które mają ogromny wpływ na funkcjonowanie w społeczeństwie, a co za tym idzie edukację i życie zawodowe.

1.4.1 Trudności studentów z niepełnosprawnością ruchową

Studenci z niepełnosprawnością ruchową mogą mieć trudności z funkcjonowaniem w budynkach uczelni, które są niedostosowane architektonicznie (brak podjazdów, wind, wąskie korytarze, schody), co może utrudnić im sprawne przemieszczenie się między budynkami uczelni, na poszczególne zajęcia. Na skutek konieczności przebywania zbyt długo w jednej pozycji, istnieje ryzyko wystąpienia dolegliwości bólowych (np. podczas wielogodzinnych zajęć w przypadku osób z chorobami kręgosłupa); u studentów z niepełnosprawnością rąk - wykonywanie czynności manualnych, wymagających precyzji będzie stanowiło problem i może wymagać nawet obecności asystenta. Warto pamiętać, że często trudnościom w poruszaniu się towarzyszyć mogą również

problemy w innych obszarach. Mogą pojawić się np. trudności w mówieniu, problemy z pamięcią, przetwarzaniem informacji, dolegliwości bólowe czy trudności w percepcji.

2. KARTA PRZEDMIOTU I EFEKTY KSZTAŁCENIA

Nauczanie języków obcych w ramach lektoratów prowadzonych na Politechnice Krakowskiej stanowi kontynuację i doskonalenie kształcenia językowego rozpoczętego na niższych etapach edukacji. Cały cykl kształcenia kończy się egzaminem lub zaliczeniem na poziomie nie niższym niż B2 (a dla studentów drugiego stopnia B2+) według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (CEFR). Proces realizacji lektoratów określa odpowiednia karta przedmiotu stworzona dla danego języka, poziomu zaawansowania, zgodna z charakterystyką danego wydziału i kierunku oferowanego przez Politechnikę Krakowską. Zawarte w niej informacje obejmują: rodzaj zajęć, liczbę godzin w planie studiów, liczbę punktów ECTS, wymagania wstępne, efekty kształcenia, treści programowe, narzędzia dydaktyczne, sposoby i kryteria oceny, oraz wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej. Wszystkie karty przedmiotu stworzone są zgodnie z wymogami Polskiej Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego na poziomie VI, VII i VIII.

2.1 Cele przedmiotu oraz wymagania w zakresie wiedzy umiejętności i kompetencji

Polska Rama Kwalifikacji porusza kwestię kompetencji w zakresie języka obcego na wszystkich trzech poziomach kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego. Zgodnie z nią celem nauczania języków obcych w uczelniach wyższych jest przygotowanie studentów do posługiwania się językiem obcym na poziomie co najmniej B2 (według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego), zaznajomienie ich z terminologią specjalistyczną charakterystyczną dla właściwej dziedziny nauki oraz przygotowanie ich do uczestnictwa w międzynarodowym środowisku naukowym i zawodowym.

Dlatego Politechnika Krakowska stawia sobie za cel rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i językowych swoich studentów oraz rozwijanie ich umiejętności udziału w dyskusjach na tematy zarówno ogólne jak i techniczne. Ponieważ absolwenci powinni być w stanie wykorzystać język obcy jako narzędzie poznania, ważnym jest rozwijanie u nich umiejętności czytania i słuchania ze zrozumieniem tekstów ogólnych i technicznych, tak aby potrafili pracować samodzielnie z tekstami dotyczącymi spraw ogólnospołecznych jak i technicznymi związanymi z ich specjalnością.

Ponieważ nauka języka obcego na Politechnice Krakowskiej stanowi kontynuację nauki z poprzednich poziomów kształcenia, wymagane jest, aby studenci posiadali świadectwo maturalne z języka obcego na poziomie podstawowym lub rozszerzonym.

2.2 Efekty kształcenia

Lektoraty z języków obcych mają za zadanie rozwinąć i udoskonalić umiejętności studentów w zakresie wszystkich kompetencji językowych, kładąc szczególny nacisk na umiejętność rozumienia mowy ze słuchu, mówienia, oraz umiejętności związanych z rozumieniem tekstu czytanego.

Po zakończeniu lektoratu w pierwszym cyklu kształcenia studenci potrafią:

- W zakresie rozumienia mowy ze słuchu – zrozumieć ogólny sens wypowiedzi (nie rozumiejąc pewnych jej fragmentów); zrozumieć logiczną strukturę wypowiedzi; wyodrębnić główną ideę całej wypowiedzi lub jej fragmentów; wyodrębnić żądaną informację; śledzić fabułę; określić styl języka komunikatu i jego funkcję; wysłuchać ze zrozumieniem wykładu na tematy związane ze swoją specjalnością
- W zakresie doskonalenia umiejętności mówienia – wyrażać się w sposób jasny i przekonujący, stosując formalny lub nieformalny rejestr wypowiedzi odpowiednio do sytuacji i rozmówcy; swobodnie prowadzić rozmowę z rodzinnymi użytkownikami języka; wyrażać się odpowiednio do sytuacji i unikać rażąco błędnych sformułowań; w stosowny sposób włączyć się do dyskusji, stosując odpowiednie do tego celu środki językowe; przedstawiać i uzasadniać własne poglądy przy pomocy odpowiednich przykładów i faktów; w płynny sposób przedstawić opisy i narracje prezentując je w formie następujących po sobie zdarzeń; wypowiedzieć się na tematy techniczne związane ze swoją specjalnością
- W zakresie kształtowania i doskonalenia umiejętności związanych z rozumieniem tekstu czytanego wyodrębnić myśl przewodnią całego komunikatu i poszczególnych jego części; wyodrębnić żądaną informację; odróżnić opinie od faktów; zidentyfikować formę i funkcję komunikatu; sprawnie posługiwać się słownikiem; czytać ze zrozumieniem teksty specjalistyczne ze swojej specjalności; zebrać informacje, koncepcje i opinie ze specjalistycznych źródeł związanych ze swoją specjalnością
- W zakresie umiejętności gramatyczno-leksykalnych – posługiwać się zasobem leksykalnym oraz funkcjami językowymi zawartymi w treściach programowych

Warto tu wyraźnie podkreślić, że student z niepełnosprawnością z orzeczeniem czy bez podlega takim samym wymaganiom edukacyjnym, jak pozostali studenci. Zgodnie z uchwałą Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Wyższych dotyczącą wsparcia edukacyjnego studentów z niepełnosprawnościami (uchwała 52/VI z dn. 2 czerwca 2016) jakiegokolwiek adaptacje procesu edukacyjnego dla potrzeb studentów z niepełnosprawnościami muszą odbywać się przy zachowaniu zasady utrzymania standardu akademickiego. To oznacza, że wszystkich studentów obowiązują te same kryteria merytoryczne. Osiągnięcie założonych efektów kształcenia jest jednym z praw studiujących osób z niepełnosprawnością. Dostosowanie procesu dydaktycznego musi gwarantować zachowanie kluczowych elementów procesu realizacji programu studiów.

Zasada dotycząca równych praw i obowiązków zakłada, że student z niepełnosprawnością ma prawo, ale i obowiązek realizować program kształcenia w takim samym stopniu i osiągać takie same efekty kształcenia jak student bez niepełnosprawności.

3. REALIZACJA PROGRAMU

3.1 Metody pracy

W nauczaniu języków obcych możemy spotkać różne metody: **konwencjonalne i alternatywne**. Warto uwzględnić na zajęciach języka obcego wykorzystanie różnorodności metod i technik w celu najskuteczniejszego osiągnięcia pożądanego celu.

Edukacja od wieków bazuje na **klasycznych metodach**, jak na przykład:

1. Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa, nastawiona przede wszystkim na naukę gramatyki i leksyki oraz wykorzystywana głównie do czytania i rozumienia tekstów. Można zaczerpnąć z niej takie techniki jak dryl językowy, czyli wielokrotne powtarzanie poznanej struktury w celu lepszego zapamiętania nowego materiału.
2. Metoda audiolingwalna, czyli opanowanie języka poprzez częste i bezrefleksyjne powtarzanie. Taki dryl językowy może się sprawdzić do nauczania poszczególnych sprawności.
3. Metoda kognitywna, czyli nauka reguł, które potem umożliwiają samodzielne tworzenie wypowiedzi.

Trochę młodsze w dzisiejszej dydaktyce są **metody niekonwencjonalne**, a wśród nich na przykład:

1. Total Physical Response, czyli metoda reagowania całym ciałem. Polega ona na uczeniu nowych słów i zwrotów poprzez ruch i zachęcanie ucznia do wykonywania ciałem czynności zgodnych z usłyszanym poleceniem. Ma ona wielu zwolenników, ponieważ zapewnia przyswajanie wiedzy w atmosferze interakcji i zabawy – ważnego elementu nauczania. Technika ta stanowi atrakcyjną alternatywę dla statycznej pracy przy stolikach, zwłaszcza w dzisiejszych czasach, gdy umysł ucznia jest zmuszony do dużego wysiłku, a wielogodzinna pozycja siedząca wpływa negatywnie na organizm człowieka. Ruch połączony z nauką może pozytywnie wpłynąć na dynamikę przyswajania wiedzy.

Wreszcie, istnieją **metody alternatywne**, oparte na multimediami, pracy z podświadomością, bezpośrednimi interakcjami z rodzimymi użytkownikami języka. Zakładają one **humanistyczne podejście** do ucznia, stawiając go w centrum zainteresowania i traktując go w sposób holistyczny uwzględniając jego potrzeby, style uczenia się, rodzaj inteligencji, preferowane strategie uczenia się, jego poczucie bezpieczeństwa, motywację i emocje.

Najpopularniejsze dziś metody alternatywne to:

1. Metoda SITA, u której podstawy leży relaks i działanie na poziomie świadomości i podświadomości.
2. Metoda CALLANA, opierająca się przede wszystkim na konwersacji, choć nie do końca naturalnej. Uczniowie pytani są na wrywki i ich zadaniem jest jak najszybsze udzielenie odpowiedzi, bez namysłu.
4. Metoda BERLITZA kładąca szczególny nacisk na konwersację.
5. metoda TOTAL IMMERSION to bardzo intensywne zajęcia konwersacyjne, kiedy uczący się ma stały kontakt z językiem.

Zdecydowanie wiodącą w dzisiejszej edukacji nauczania języków obcych jest **metoda komunikacyjna**. Łączy ona w sobie wiele cech metod konwencjonalnych i niekonwencjonalnych. Traktuje ona język jako instrument komunikowania się, jako narzędzie interakcji, wzajemnego oddziaływania ludzi na siebie. Za nadrzędny cel stawia ona skuteczne porozumiewanie się w języku obcym. Znajomość dźwięków, słownictwa, struktur, stanowi jedynie część wiedzy do posługiwania się językiem. Wymienione elementy wchodzi w skład kompetencji gramatycznej lub językowej. Znajomość reguł i słownictwa jest absolutnie podstawowa, ale nie wystarczająca. Niezbędna staje się również umiejętność odpowiedniego doboru słownictwa i reakcji, zależnie od sytuacji, miejsca czy osób uczestniczących w interakcji. Nauczanie języka obcego to nauczanie kompetencji komunikacyjnej. Metoda ta traktuje błędy językowe jako naturalny element procesu uczenia się i zakłada, że będą one stopniowo eliminowane w dalszym procesie nauczania, wraz z rozwojem kompetencji językowej.

Aby zmotywować uczniów do konwersacji w języku obcym, kreuje się różne sytuacje, w których uczniowie muszą widzieć konkretny cel zastosowania języka obcego. Powszechne są tu zadania oparte na tzw. luce informacyjnej lub **metoda dramy**. Dzięki właśnie ćwiczeniom teatralnym, uczniowie czynnie operują językiem, uczą się poprawnej intonacji, tempa wypowiedzi, prawidłowej mimiki i gestów.

Należy też mocno podkreślić, iż współczesne metody nauczania powinny być dostosowane do potrzeb uczniów dorastających w otoczeniu nowoczesnych technologii, które są dla nich całkowicie naturalne i z których młodzi ludzie swobodnie korzystają. Współczesne metody nauczania z włączeniem **nowoczesnych technologii** rozwijają kluczowe kompetencje uczniów, a używanie ich to świetny sposób na wykorzystanie fascynacji uczniów Internetem i technologią. Pod pojęciem nowoczesnych technologii kryją się: aplikacje, portale internetowe, tablice interaktywne, filmy. Wachlarz metod jest duży, a nauczyciel staje przed dylematem, którą wybrać. Należy przede wszystkim pamiętać, iż to uczeń jest najważniejszym podmiotem procesu nauczania, a każdy z nich jest inny, posiada inne umiejętności i zdolności, zainteresowania i style uczenia się. Stąd, w jednej grupie, znajdują się wzrokowcy, słuchowcy i kinestetycy, a nauczyciel musi stanąć przed trudnym zadaniem i zastosować taką metodę, która najlepiej trafi do danego ucznia. Proponuje się zatem zastosowanie **podejścia eklektycznego**, czyli korzystanie z szerokiej gamy różnych metod, łącząc je lub wykorzystując ich elementy zgodnie z indywidualnym zapotrzebowaniem naszych uczniów.

3.2 Formy i techniki pracy

Nauczanie języka obcego wymaga zastosowania zróżnicowanych form organizacyjnych, zbalansowanych i dostosowanych do nauczanego materiału. Ważnym zadaniem jest wyrobienie u uczniów umiejętności pracy indywidualnej (jednostkowej) oraz zbiorowej.

Stąd podział stosowanych form pracy na następujące podstawowe grupy:

- **praca frontalna**, z całą grupą (lockstep),
- **praca indywidualna** (kierowana przez nauczyciela lub samodzielna lub przechodząca w pracę w grupie)
- **praca zbiorowa** w parach, z grupą
- **praca projektowa** indywidualna i grupowa

Nauczanie języków obcych to nauczanie w zakresie czterech sprawności językowych:

- słuchanie ze zrozumieniem,
- mówienie,
- czytanie ze zrozumieniem,
- pisanie.

oraz nauczanie dwóch podsystemów językowych: gramatyki i słownictwa.

Rozwijanie tych powyższych sprawności jest podstawą nauczania języków obcych. Każda ze sprawności jest ważna, lecz coraz częściej pojawia się pogląd, że słuchanie ze zrozumieniem i mówienie odgrywają największą rolę w procesie komunikacji i właśnie te sprawności należy rozwijać w pierwszej kolejności.

Motywacja do nauki, częsty kontakt z językiem, chęć komunikowania się ze strony uczniów – to tylko niektóre czynniki gwarantujące powodzenie w opanowaniu powyższych sprawności. Równie ważny jest wybór przez nauczyciela najlepszej techniki nauczania sprawności językowych.

Metody nauczania słuchania

Umiejętności słuchania nie da się nauczyć z podręcznika czy osiągnąć w niej szybkiego postępu jak w nauce gramatyki, słownictwa, a nawet pisania. Wymaga ona regularnego ćwiczenia, które prowadzi do stopniowej, ale trwałej poprawy. Nie musi to być jednak proces monotony i żmudny. Dzięki wykorzystaniu poniższych wskazówek, nauczyciele istotnie pomogą uczniom w opanowaniu i rozwijaniu umiejętności słuchania:

- korzystanie z nagrań w Internecie uporządkowanych według poziomu trudności,
- wykorzystanie ćwiczeń egzaminacyjnych ze rozumienia ze słuchu dostępnych online,
- oglądanie seriali, podcastów, słuchanie piosenek,
- pokazywanie uczniom, iż przydatne jest przewidywanie wypowiedzi-zwracanie uwagi na tytuł nagrania, osoby w nim uczestniczące, czy też sytuację, w której odbywa się wypowiedź,
- zachęcanie uczniów do wychwytywania słów-kluczy,
- dyktando,
- podawanie właściwej kolejności obrazków lub wydarzeń,
- identyfikowanie właściwego obrazka,
- technika true/false,
- zaznaczanie rozpoznanego dźwięku,
- uzupełnianie brakujących informacji.

Metody nauczania czytania

Waga i potrzeba czytania ze zrozumieniem jest nieoceniona. Uczniowie spotykają się z tą sprawnością w klasie, czytając teksty z podręcznika, ale również w swoim życiu codziennym, np. czytając strony internetowe po angielsku, instrukcje obsługi urządzeń lub czytając czasopisma dla przyjemności.

Techniki przydatne w doskonaleniu sprawności czytania to:

- przyswojenie technik analizy tekstu, typu skimming lub scanning,
- technika cichego lub głośnego czytania,
- przewidywanie treści tekstu na podstawie bodźców wizualnych lub słuchowych, tytułu tekstu itp.,
- ocena przeczytanych informacji techniką prawda/fałsz,
- wypełnianie luk potrzebnymi informacjami,
- uzupełnianie tabel szczegółowymi informacjami,
- dopasowanie tytułów do akapitów tekstu,
- udzielanie odpowiedzi na pytania związane z tekstem,
- uporządkowanie dialogu,
- zaznaczanie danych z tekstu na diagramach,
- rozdzielanie dwóch pomieszanych tekstów.

Nauczanie pisania

Z tą potrzebą uczniowie zetkną się zarówno na zajęciach, jak i w codziennym życiu, kiedy to ta sprawność jest niezastąpiona (np. pisanie SMS-ów, emalii, podań, wypełnianie formularzy, robienie notatek na wykładzie).

Techniki nauczania pisania to:

- dyktanda,
- dopasowywanie połówek zdań,
- przepisywanie wyrazów, zwrotów,
- wypełnianie formularza, ankiety,
- porządkowanie zdań,
- kończenie zdań,
- udzielanie odpowiedzi na pytania,
- zadawanie pytań do tekstów,
- uzupełnianie dymków w historyjkach komiksowych,
- układanie samodzielnych wypowiedzi na dany temat,
- pisanie notatek.

Nauczanie mówienia.

Sprawność ta jest kluczowa w posługiwaniu się językiem obcym. Uczniowie rozwijają ją już od pierwszego kontaktu z językiem. Skuteczne opanowanie mówienia wymaga stworzenia rzeczywistych sytuacji do zastosowania wyuczonych struktur i słownictwa. Istnieje kilka technik które pomogą uczniom zacząć mówić po angielsku:

- powtarzanie chóralne i indywidualne za wzorem,
- omawianie różnic między obrazkami lub tekstami,
- śpiewanie piosenek,
- budowanie dialogów w oparciu o wzór,
- układanie pytań do odpowiedzi,
- udzielanie odpowiedzi na pytania,
- recytowanie wycieczek, wierszy,
- udzielanie instrukcji i wydawanie poleceń,
- spekulowanie na podstawie tytułu,
- symulacja, odgrywanie ról,
- technika dramy,
- opowiadanie historyjek

Słownictwo odgrywa istotną rolę w nauczaniu języków obcych. Jeśli uczeń się nie posiada odpowiedniego zasobu słówek, nie jest w stanie komunikować się z obcokrajowcami.

Metody nauczania słownictwa:

- metoda obrazów interaktywnych do zapamiętywania luźnej listy słów,
- porządkowanie słów na kategorie semantyczne,
- metoda fiszek,
- podawanie synonimów/antonimów,
- uzupełnianie luk,
- definiowanie wyrazów,
- krzyżówki, gry językowe,
- tłumaczenie, uzupełnianie tekstów piosenek,
- sporządzanie własnych słowniczków (również obrazkowych),
- czytanie prasy w języku obcym,

- metody Berlitza, Callana

Podstawowym celem nauczania gramatyki jest kształtowanie u uczniów umiejętności wyrażania myśli w poprawnej formie językowej.

Metody nauczania gramatyki:

- metoda indukcyjna, czyli uczniowie sami dochodzą do reguły na podstawie przedstawionego przykładu w określonym kontekście, odpowiednio naprowadzeni przez nauczyciela wskazówkami lub pytaniami pomocniczymi,
- metoda dedukcji, czyli nauczyciel zapodaje i wyjaśnia reguły, a następnie wprowadza ćwiczenia podsumowujące,
- technika drylu językowego, dająca możliwość wielokrotnego przećwiczenia i powtórzenia tej samej struktury,
- technika przekształcania zdań (np. oznajmującego na pytające),
- podawanie właściwej formy czasownika,
- tłumaczenie części zdania na obcy język,
- uzupełnianie luk,
- technika wielokrotnego wyboru.

3.3 Wskazówki dla prowadzących zajęcia ze studentami z niepełnosprawnością ruchową

Student z niepełnosprawnością na uczelni to temat wymagający od wykładowcy szczególnej uwagi i przygotowania. Współczesne metody nauczania przede wszystkim zakładają, że każdy przypadek wymaga indywidualnego podejścia. Bardzo ważne jest, aby taki student był traktowany ze zrozumieniem. Nie należy go wyłączać z życia grupy studenckiej, czy też obniżać mu wymagania. Należy stawiać takie same wymagania, jak przed innymi studentami, ponieważ zamierzają oni zdobyć wyższe wykształcenie, a to uczelnia odpowiada za uzyskany przez nich dyplom. Koniecznym jest natomiast maksymalnie wykorzystanie jego możliwości i aktywnie poszukiwanie współczesnych metod nauczania, które będą odpowiednie dla danej niepełnosprawności. Efektywne i pełne włączenie studentów z niepełnosprawnościami w proces uczenia się języka obcego wymaga od wykładowcy zastosowania szeregu zabiegów dydaktycznych mających na celu zmodyfikowanie i zindywidualizowanie metod pracy na zajęciach.

W przypadku studenta z niepełnosprawnością narządu ruchu należy w pierwszej kolejności dowiedzieć się od niego samego, co stanowi dla niego największy problem i w czym potrzebuje wsparcia. Często największym problemem będzie tu problem z poruszaniem się, dotarciem na zajęcia, przemieszczaniem się między zajęciami i zajmowaniem odpowiedniego miejsca w sali. Należy zatem uwzględnić te problemy i potrzeby, choćby poprzez prowadzenie wszystkich zajęć w tej samej sali, bez konieczności przemieszczania się lub zorganizowanie pomocy w przemieszczaniu się. Należy zadbać o architektoniczną dostępność pomieszczenia, w którym odbywają się zajęcia i upewnić się, czy ustawienie ławek oraz mebli czy sprzętu pozwala na wjechanie i bezproblemowe poruszanie się na wózku lub o kulach. Rozmawiając ze studentami z niepełnosprawnością ruchową należy przyjąć pozycję siedzącą i utrzymywać kontakt wzrokowy.

Studentom z niepełnosprawnością rąk, mającym problem ze sporządzaniem notatek, należy zezwolić na nagrywanie zajęć na dyktafon lub kamerę, oczywiście tylko do osobistego użytku. Nie należy wymagać zgłaszania się do odpowiedzi poprzez podniesienie rąk.

Osoby mające trudności z pisaniem powinny mieć możliwość zdawania zaliczeń czy egzaminów w formie ustnej. Osoby mające problem z dotarciem na zaliczenie do danego budynku powinny mieć umożliwione zdawanie w miejscu dla nich dostępnym. Należy również wyrazić zgodę na nagrywanie zajęć, jeśli student ma trudności z tradycyjnym notowaniem, udostępnić materiały dydaktyczne do zajęć z odpowiednim wyprzedzeniem, tak aby student mógł aktywnie w nich uczestniczyć

4. TREŚCI NAUCZANIA I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

4.1. Treści nauczania

Treści nauczania realizowane podczas lektoratów z języków obcych nowożytnych na Politechnice Krakowskiej są sprecyzowane w karcie przedmiotu. Na tematykę zajęć składają się zagadnienia leksykalne wspólne dla wszystkich wydziałów i kierunków – dotyczące różnych aspektów pracy inżyniera począwszy od procesu poszukiwania pracy, poprzez przygotowywanie i wygłaszanie prezentacji, negocjowanie, do zgłębiania wiedzy i prowadzenie badań z zakresu różnych dziedzin nauki i techniki oraz zagadnienia związane ze specyfiką danego wydziału i kierunku.

Jeśli chodzi o treści związane z funkcjami językowymi, zależnie od poziomu wprowadzane i/lub poszerzane są struktury gramatyczne związane z poszczególnymi celami i blokami tematycznymi.

Poniższa tabela zawiera przykładowe bloki tematyczne i funkcje językowe zaczerpnięte z karty przedmiotu, realizowane na kierunku Pojazdy Samochodowe na Wydziale Mechanicznym oraz na międzywydziałowym kierunku - Gospodarka Przestrzenna studiów pierwszego stopnia na poziomie B2.

Tematyka Zajęć – opis bloków tematycznych

- ZAGADNIENIA LEKSYKALNE ZWIĄZANE Z POSZUKIWANIEM PRACY certyfikaty i kwalifikacje; list motywacyjny i życiorys; rozmowa kwalifikacyjna (zawody związane z kierunkiem studiów i profilem absolwenta)
- PREZENTACJE język, zasady, metodyka przygotowania i prowadzenia prezentacji
- ZAGADNIENIA LEKSYKALNE ZWIĄZANE Z NAUKĄ I TECHNIKĄ podstawowe pojęcia i działania matematyczne; figury geometryczne; wykresy i grafy
- ZAGADNIENIA LEKSYKALNE ZWIĄZANE Z WYBRANYM KIERUNKIEM STUDIÓW:
Np.

GOSPODARKA PRZESTRZENNA: odnawialne źródła energii, zrównoważony rozwój miast, tereny zalewowe/powódzie, materiały budowlane, architektura miasta (budynki, mosty, tereny zielone), infrastruktura miasta

POJAZDY SAMOCHODOWE: budowa i eksploatacja pojazdów samochodowych; technologia wytwarzania pojazdów; zasady konstrukcji układów napędowych, kierowniczych i hamulcowych; źródła napędu; podstawy automatyki i robotyki oraz teorii sterowania, elektryka i elektronika w zakresie budowy maszyn i urządzeń, właściwości i zastosowanie materiałów inżynierskich, eksploatacja i diagnostyka pojazdów samochodowych i ich podzespołów .

Funkcje Językowe

Opisywanie zdarzeń z przeszłości; relacjonowanie zdarzeń z niedalekiej przeszłości i ich skutków; opisywanie czynności zwyczajowych i trwających w określonym momencie; wyrażanie zamierzeń i przewidywań; wyrażanie przypuszczeń i prawdopodobieństwa; uzyskiwanie i udzielanie informacji;

formułowanie nakazów i zakazów, sugestii, ostrzeżeń, porad; opisywanie procesów i zjawisk; formułowanie hipotez; słowotwórstwo.

4.2. Materiały dydaktyczne

Realizując program lektoratów z języka obcego nowożytnego na Politechnice Krakowskiej nauczyciele używają szerokiego wachlarza materiałów dydaktycznych. Dzięki bogatej ofercie podręczników do języka technicznego najbardziej optymalnym podejściem jest korzystanie z wielu różnych publikacji w zależności od specyfiki danego kierunku studiów i preferencji zarówno uczącego jak i uczestników kursu. Podczas zajęć z języka angielskiego nauczyciele często korzystają z poniższych publikacji:

- **David Bonamy** – *Technical English 3*; London, 2011, Pearson Longman
- **David Bonamy** – *Technical English 4*; London, 2011, Pearson Longman
- **Mark Ibbotson** – *Professional English in Use*, Cambridge, 2009, CUP
- **E. Glendinning, N Glendinning** – *Oxford English for Electrical and Mechanical Engineering*, Oxford, 2006, OUP
- **Marie Kavanagh** – *English for the Automobile Industry*, Oxford, 2007, OUP

Ponieważ nauczyciele mają szeroką wiedzę na temat aktualnych potrzeb swoich studentów w zakresie zagadnień technicznych, które są im przydatne, biorąc pod uwagę szybkie tempo rozwoju technologii i zmieniających się trendów w różnych dziedzinach inżynierii, dydaktycy sami opracowują bardzo dużą liczbę materiałów do wykorzystania podczas zajęć. Czerpiąc z różnych źródeł takich jak: czasopisma naukowe, podręczniki do przedmiotów kierunkowych, fachowych stron internetowych, oraz ogólnodostępnych nagrań audio-video; nauczyciele potrafią opracować zawarte tam informacje do potrzeb swoich studentów. Poniżej znajdują się przykładowe publikacje do nauki języka angielskiego szczególnie przydatne na kierunkach Gospodarka Przestrzenna oraz Pojazdy Samochodowe:

- **Żuk, Watt, Cora** – *English for Environmental Engineering*, Kraków, 2018, PK
- **Magdalena Cora** – *Hydraulic and Geotechnical Engineering*, Kraków, 2013, PK
- **Gawryła, Wójcik** – *Mechanical Engineering. Reading in English Made Easy*, Kraków, 2011, PK

Od kilkunastu lat dostępne są też e-kursy do nauki języków obcych stworzone przez kadre dydaktyczną Politechniki Krakowskiej. Niektóre kursy służą jako materiał podstawowy lub wspomagający do wykorzystania podczas zajęć stacjonarnych lub zdalnych, inne przeznaczone są do samodzielnej pracy studentów. Poniżej znajdują się tytuły kilku przykładowych kursów z uczelnianej platformy e-learningu Delta:

- **Zuzanna Małecka** – *English for Academia*
- **Agnieszka Łyczko** – *English for Mathematics*
- **Agnieszka Majka-Pauli** – *Catch-up course for first-year students*
- **Marcin Mały** - *English for Automotive Vehicles*

Część e-kursów jest też dostępna na polskiej platformie edukacyjnej Navoica oferującej kursy typu MOOC (Massive Open Online Courses). Niewątpliwą zaletą tych kursów jest to, że studenci realizują materiał we własnym tempie, w dogodnym dla siebie czasie. Studenci mogą w ten sposób przyswoić wiedzę z zakresu:

- **Dariusz Guzik** - *Sprachhandbuch für Ingenieure*
- **Alicja Półtorak-Filipowska; Magdalena Cora** - *Applying for a Job*
- **Magdalena Cora** – *English for Civil Engineering*

W pracy nauczyciela ze studentami z niepełnosprawnością szczególnie ważna jest indywidualizacja procesu nauczania oraz przekazywanie treści różnymi kanałami poznawczymi przy zapewnieniu im odpowiedniej ilości czasu na przyswojenie nauczanych treści. Dlatego bardzo dużo korzyści niesie ze sobą tak zwany blended-learning – czyli połączenie tradycyjnej formy zajęć w sali lekcyjnej z e-kursem przygotowanym w taki sposób, aby osoba z danym rodzajem niepełnosprawności była w stanie z niego korzystać, uzupełniając wiedzę i ćwicząc poznane w trakcie zajęć treści. Dlatego uzupełniający e-kurs powinien zawierać dużą ilość interaktywnych ćwiczeń, które student może wykonywać w domu, w dogodnym dla siebie czasie. Poza narzędziami oferowanymi na platformie Moodle, nauczyciele języków obcych często korzystają z niezależnych internetowych narzędzi do tworzenia treści nauczania, które stanowią przydatny dodatek do samodzielnej i/lub grupowej pracy studentów w celu lepszego przyswojenia lub pogłębienia ich wiedzy i umiejętności. Poniżej znajduje się kilka przykładów takich narzędzi:

- **LearningApps** – aplikacja do tworzenia ćwiczeń interaktywnych korzystając z gotowych szablonów (memory, krzyżówka, łączenie w pary, uzupełnianie zdań)
- **Kahoot** – służące do tworzenia własnych quizów, ankiet. Studenci mogą korzystać z tego rozwiązania siedząc w sali lekcyjnej przy użyciu smartfona/tableta po zainstalowaniu aplikacji lub przy użyciu komputera.
- **Quizlet** – narzędzie sprawdzające się na przykład przy uczeniu nowego słownictwa. Może służyć do pracy grupowej i indywidualnej.
- **Genially** – narzędzie za pomocą którego nauczyciel lub student może przygotować ciekawą interaktywną prezentację.

Kursy na platformach e-learningowych i internetowe narzędzia mogą również posłużyć w przypadku, kiedy student nie jest w stanie ze względu na pogorszenie się stanu zdrowia uczestniczyć w zajęciach, zaliczeniach i egzaminach. W dobie pandemii wypracowane zostały odpowiednie techniki prowadzenia zajęć i sprawdzania wiedzy na odległość i te rozwiązania mogą okazać się bardzo pomocne w przypadku osób z niepełnosprawnościami.

5. SPOSOBY SPRAWDZANIA WIEDZY

5.1. Ogólne sposoby sprawdzania umiejętności

Na wstępie należy podkreślić, iż studenci z niepełnosprawnościami zobowiązani są posiadać umiejętności językowe na tym samym poziomie i w tym samym zakresie co studenci bez niepełnosprawności. Kryteria zaliczenia i skala ocen są takie same dla wszystkich studentów, a proces oceniania powinien odbywać się w taki sposób, aby zapewnić równe traktowanie wszystkich ocenianych. W związku z tym osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do takiej organizacji procesu oceniania, która uwzględni trudności i ograniczenia wynikające z ich niepełnosprawności i zostanie odpowiednio zaadaptowana do ich potrzeb. Modyfikacja sposobów sprawdzania wiedzy i

umiejętności nie oznacza obniżenia wymagań wobec osób z niepełnosprawności, a jedynie ma na celu wyrównanie ich szans i zapewnienie sprawiedliwego traktowania wszystkich studentów.

Na ocenę podsumowującą semestr lektoratu języka obcego składają się tzw. oceny formujące przyznawane za poszczególne aktywności studenta w ciągu semestru.

Są to oceny za:

- projekt indywidualny lub prezentację,
- testy zaliczeniowe,
- aktywne uczestnictwo w zajęciach,
- samodzielne wykonywanie zadań na platformie e-learningowej uczelni.

Oceny te mogą mieć formę tradycyjnej skali (2.0 – 5.0) lub formę punktową. Cały kurs języka angielskiego kończy się egzaminem obejmującym część pisemną i ustną, sprawdzającym stopień opanowania efektów kształcenia, którymi są cztery podstawowe kompetencje językowe: rozumienie tekstu czytanego, rozumienie mowy ze słuchu, umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętności gramatyczno-leksykalne.

5.2. Wskazówki dotyczące modyfikacji sposobów sprawdzania umiejętności studentów z niepełnosprawnością ruchu

Oto kilka wskazówek dotyczących modyfikacji sposobu sprawdzania umiejętności studentów z niepełnosprawnością ruchu, w zależności od stopnia niepełnosprawności i specyfiki:

- stworzenie przyjaznej atmosfery obniżającej poziom stresu;
- wydłużenie czasu na sformułowanie odpowiedzi ustnej;
- wydłużenia czasu trwania testu zaliczeniowego bądź egzaminu;
- zmiana formy testu lub/i egzaminu z ustnej na pisemną lub odwrotnie po konsultacji z zainteresowanym;
- wydłużenie terminu oddawania prac;
- w przypadku zwiększonej absencji spowodowanej zaostrzeniem się objawów chorobowych umożliwienie zaliczania partii materiału na konsultacjach;
- możliwości korzystania z krótkich przerw podczas egzaminu;
- przeprowadzenia egzaminu w małej grupie bądź w osobnej sali;
- dodatkowe konsultacje w celu omówienia treści szczególnie trudnych dla studenta;

5.2. Kryteria oceny

Kryteria oceny kończącej cykl kształcenia językowego na uczelni wyższej obejmują stopień osiągnięcia wszystkich czterech efektów kształcenia, przy czym każdy efekt kształcenia musi być osiągnięty w minimalnym stopniu przewidzianym w skali ocen.

na ocenę 3.0 - student potrafi:

w zakresie rozumienia mowy ze słuchu:

w stopniu ograniczonym zrozumieć ogólny sens wypowiedzi (nie rozumiejąc pewnych jej fragmentów) oraz jej logiczną strukturę; sporadycznie potrafi wyodrębnić główną ideę całej wypowiedzi lub jej fragmentów oraz wyodrębnić żadaną informację; w stopniu ograniczonym potrafi śledzić fabułę, a także określić styl języka komunikatu i jego funkcje; w słabym stopniu rozumie wykład na tematy związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności mówienia:

w stopniu ograniczonym potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji i rozmówcy, sporadycznie i w stopniu ograniczonym stosując rejestr wypowiedzi odpowiedni do sytuacji i rozmówcy; w stopniu ograniczonym potrafi prowadzić rozmowę z w języku obcym, nie unikając przy tym błędów; sporadycznie potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji, chociaż nie udaje mu się unikać błędnych sformułowań.

W szczególności: sporadycznie umie włączyć się do dyskusji stosując w ograniczonym stopniu odpowiednie do tego celu środki językowe; potrafi w stopniu ograniczonym przedstawiać i uzasadniać własne poglądy, potrafi w stopniu ograniczonym przedstawiać opisy, chociaż nie udaje mu się unikać przy tym błędów; potrafi w stopniu ograniczonym wypowiedzieć się na tematy techniczne związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności rozumienia tekstu czytanego:

sporadycznie potrafi wyodrębnić myśl przewodnią całego komunikatu i poszczególnych jego części, tylko sporadycznie jest w stanie wyodrębnić żadaną informację, w stopniu ograniczonym potrafi odróżnić opinie od faktów oraz formę i funkcję komunikatu, w stopniu ograniczonym umie posługiwać się słownikiem, sporadycznie jest w stanie przeczytać ze zrozumieniem teksty specjalistyczne ze swojej specjalności oraz zebrać informacje, koncepcje i opinie ze specjalistycznych źródeł związanych ze swoją specjalnością;

w zakresie znajomości zagadnień gramatyczno-leksykalnych:

zna w stopniu ograniczonym podstawowe zagadnienia leksykalne i sporadycznie posługuje się niektórymi funkcjami językowymi zawartymi w treściach programowych.

na ocenę 3.5 - student potrafi:

w zakresie rozumienia mowy ze słuchu:

zrozumieć ogólny sens niektórych wypowiedzi (nie rozumiejąc pewnych jej fragmentów) oraz jej logiczną strukturę; sporadycznie potrafi wyodrębnić główną ideę całej wypowiedzi lub jej fragmentów oraz wyodrębnić żadaną informację; potrafi śledzić fabułę, a także w stopniu ograniczonym określić styl języka komunikatu i jego funkcje; w słabym stopniu rozumie wykład na tematy związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności mówienia:

w stopniu ograniczonym potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji i rozmówcy, sporadycznie stosując rejestr wypowiedzi odpowiedni do sytuacji i rozmówcy; w stopniu ograniczonym potrafi prowadzić rozmowę z w języku obcym, na ogół potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji, chociaż nie udaje mu się unikać błędnych sformułowań.

W szczególności: sporadycznie umie włączyć się do dyskusji stosując w ograniczonym stopniu odpowiednie do tego celu środki językowe; potrafi

w stopniu ograniczonym przedstawiać i uzasadniać własne poglądy, potrafi w stopniu ograniczonym przedstawiać opisy, chociaż nie udaje mu się unikać przy tym błędów; potrafi w stopniu ograniczonym wypowiedzieć się na tematy techniczne związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności rozumienia tekstu czytanego:

dość dobrze potrafi wyodrębnić myśl przewodnią całego komunikatu i poszczególnych jego części, jest w stanie wyodrębnić żadaną informację, na ogół potrafi odróżnić opinie od faktów oraz formę i funkcję komunikatu, dość dobrze posługuje się słownikiem, jest w stanie przeczytać ze zrozumieniem teksty specjalistyczne ze swojej specjalności oraz zebrać informacje, koncepcje i opinie ze specjalistycznych źródeł związanych ze swoją specjalnością;

w zakresie znajomości zagadnień gramatyczno-leksykalnych:

zna podstawowe zagadnienia leksykalne i na ogół poprawnie posługuje się podstawowymi funkcjami językowymi zawartymi w treściach programowych.

na ocenę 4.0 - student potrafi:

w zakresie rozumienia mowy ze słuchu:

zazwyczaj zrozumieć ogólny sens większości wypowiedzi (nie rozumiejąc pewnych jej fragmentów); zazwyczaj rozumie logiczną strukturę wypowiedzi; zazwyczaj potrafi wyodrębnić główną ideę całej wypowiedzi lub jej fragmentów i większość żądanych informacji; potrafi śledzić fabułę, a także zazwyczaj określić styl języka komunikatu i jego funkcje; potrafi zazwyczaj poprawnie wysłuchać ze zrozumieniem większą część wykładu na tematy związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności mówienia:

na ogół potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji i rozmówcy, w stopniu ograniczonym stosując rejestr wypowiedzi odpowiedni do sytuacji i rozmówcy; w umiarkowanie swobodny sposób potrafi prowadzić rozmowę z w języku obcym, potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji, chociaż nie udaje mu się unikać błędnych sformułowań.

W szczególności: umie włączyć się do dyskusji stosując na ogół odpowiednie do tego celu środki językowe; potrafi przedstawiać i uzasadniać własne poglądy, potrafi przedstawiać opisy, chociaż nie udaje mu się unikać przy tym błędów; potrafi w umiarkowanie swobodny sposób wypowiedzieć się na tematy techniczne związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności rozumienia tekstu czytanego:

zazwyczaj potrafi wyodrębnić myśl przewodnią całego komunikatu i poszczególnych jego części, zazwyczaj jest w stanie wyodrębnić żadaną informację, potrafi poprawnie odróżnić opinie od faktów oraz formę i funkcję komunikatu, sprawnie posługuje się słownikiem, jest w stanie przeczytać ze zrozumieniem teksty specjalistyczne ze swojej specjalności oraz zebrać informacje, koncepcje i opinie ze specjalistycznych źródeł związanych ze swoją specjalnością;

w zakresie znajomości zagadnień gramatyczno-leksykalnych:

ogólnie dobry stopień opanowania wymaganej wiedzy lecz z pewną, ograniczoną ilością zauważalnych błędów i niedociągnięć, wskazujący na dobrą znajomość większości aspektów nauczanego materiału.

na ocenę 4.5 - student potrafi:

w zakresie rozumienia mowy ze słuchu:

poprawnie zrozumieć ogólny sens wypowiedzi (nie rozumiejąc pewnych jej fragmentów); rozumie logiczną strukturę wypowiedzi; potrafi poprawnie wyodrębnić główną ideę całej wypowiedzi lub jej fragmentów i żądane informacje; potrafi śledzić fabułę, a także określić styl języka komunikatu i jego funkcje; potrafi poprawnie wysłuchać ze zrozumieniem wykład na tematy związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności mówienia:

potrafi wyrażać się w sposób jasny i przekonujący odpowiednio do sytuacji i rozmówcy, na ogół prawidłowo stosując rejestr wypowiedzi odpowiedni do sytuacji i rozmówcy; w umiarkowanie swobodny sposób potrafi prowadzić rozmowę z w języku obcym, potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji, na ogół unikając błędnych sformułowań.

W szczególności: umie w stosowny sposób włączyć się do dyskusji stosując na ogół odpowiednie do tego celu środki językowe; potrafi przedstawiać i uzasadniać własne poglądy, potrafi w umiarkowanie płynny sposób przedstawiać opisy na ogół unikając przy tym błędów; potrafi wypowiedzieć się na tematy techniczne związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności rozumienia tekstu czytanego:

potrafi wyodrębnić myśl przewodnią całego komunikatu i poszczególnych jego części, jest w stanie poprawnie wyodrębnić żadaną informację, potrafi poprawnie odróżnić opinie od faktów oraz formę i funkcję komunikatu, biegle posługuje się słownikiem, jest w stanie poprawnie przeczytać ze zrozumieniem teksty specjalistyczne ze swojej specjalności oraz zebrać informacje, koncepcje i opinie ze specjalistycznych źródeł związanych ze swoją specjalnością;

w zakresie znajomości zagadnień gramatyczno-leksykalnych:

wysoki stopień opanowania wymaganej wiedzy, z mniej istotnymi błędami i niedociągnięciami, wskazujący na wysoki poziom znajomości większości aspektów nauczanego materiału.

na ocenę 5.0 - student potrafi:

w zakresie rozumienia mowy ze słuchu:

z łatwością zrozumieć ogólny sens wypowiedzi (sporadycznie nie rozumiejąc pewnych jej fragmentów); rozumie logiczną strukturę wypowiedzi; z łatwością wyodrębnia główną ideę całej wypowiedzi lub jej fragmentów i żądane informacje; potrafi śledzić fabułę, a także określić styl języka komunikatu i jego funkcje; wysłuchuje ze zrozumieniem wykład na tematy związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności mówienia:

potrafi wyrażać się w sposób jasny i przekonujący stosując formalny i nieformalny rejestr wypowiedzi odpowiedni do sytuacji i rozmówcy; potrafi swobodnie prowadzić rozmowę z w języku obcym, potrafi wyrażać się odpowiednio do sytuacji i unikać rażąco błędnych sformułowań.

W szczególności: umie w stosowny sposób włączyć się do dyskusji stosując na ogół odpowiednie do tego celu środki językowe; potrafi przedstawiać i uzasadniać własne poglądy, potrafi w płynny sposób przedstawiać opisy; potrafi swobodnie wypowiedzieć się na tematy techniczne związane ze swoją specjalnością;

w zakresie umiejętności rozumienia tekstu czytanego:

potrafi z łatwością wyodrębnić myśl przewodnią całego komunikatu i poszczególnych jego części, z łatwością jest w stanie poprawnie wyodrębnić żadaną informację, z łatwością odróżnia opinie od faktów oraz rozpoznaje formę i funkcję komunikatu, biegle posługuje się słownikiem, z łatwością czyta ze zrozumieniem teksty specjalistyczne ze swojej specjalności oraz zebrać informacje, koncepcje i opinie ze specjalistycznych źródeł związanych ze swoją specjalnością;

w zakresie znajomości zagadnień gramatyczno-leksykalnych:

Szczególnie wysoki (doskonały) stopień opanowania wymaganej wiedzy bez zauważalnych błędów lub jedynie z niewielkimi błędami i niedociągnięciami, wskazujący na bardzo wysoki poziom znajomości większości aspektów nauczanego materiału.

6. MATERIAŁY DO WYKORZYSTANIA

Pakiet 1: Introduction to Engineering

Temat: Introduction to Engineering (kierunek: Gospodarka Przestrzenna)

Czas: 90 min

Cele: poszerzenie zasobu słownictwa technicznego z zakresu ogólno-inżynierskiego, doskonalenie umiejętności słuchania ze zrozumieniem, czytania oraz mówienia

Materiały/sprzęt: rzutnik, materiał autentyczny w postaci filmu

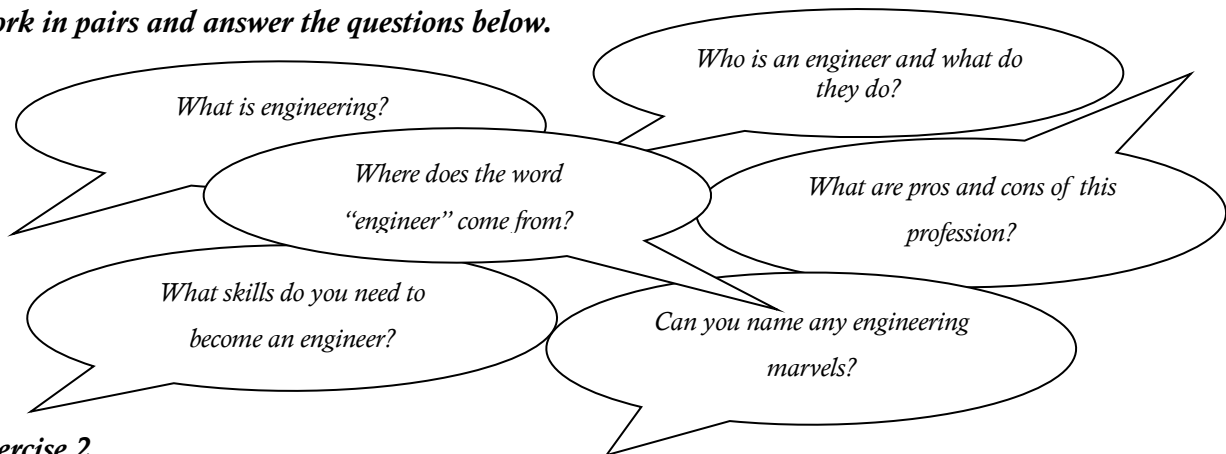
Przebieg przedstawiony poniżej.

Exercise 1.

Work in pairs and answer the questions below.

Exercise 2.

Match the words to their Polish equivalents.

1. pulley	a. narzędzia
2. tools	b. wrodzony
3. lever	c. dostarczanie
4. invention	d. wynalazek
5. innate	e. zagrożenie biologiczne
6. spin	f. wyciek ropy
7. delivery	g. teren przemysłowy
8. industrial site	h. koło pasowe
9. oil spill	i. dźwignia
10. biohazard	j. obrót

Exercise 3 Watch the first part of the video and complete the notes below. (0' – 4.15')

(https://www.youtube.com/watch?v=I11y_FLIep8&t=6s) – from Explore Engineering YouTube Channel, published on Jan 24, 2018

1. Engineering is a ..... field and job that involves taking our scientific understanding of the natural world and using it to ....., design and build things to solve problems and achieve practical .....
2. The most important engineering inventions were: ....., lever and .....
3. The word ..... has its root in the word engine which comes from the Latin word ....., which means "innate quality particularly of ..... power".
4. An engineer is a person who creates ..... and practical .....

5. In the past there were only four branches: ....., Chemical, ... and electrical.
6. What do engineers do?
- ..... skyscrapers,
  - design .....
  - ..... software
  - oversee .....
  - address society's needs and ..... on the number of skills with a unique technology and .....
- At the ..... level, material engineers are developing techniques focusing on the ..... of electrons in atoms.
  - At the .....level, Chemical and bioengineers are working on drug delivery systems that work inside .....
  - At the macro level, environmental engineers are quantifying particle flow of ..... through soil to better understand how to clean up abandoned industrial....., oil spills, and other .....
  - At the ..... level, astronomical engineers are designing space.....for other world exploration.
7. Skills required for engineering:
- proper ..... background (at least Bachelor degree)
  - technical .....
  - ability to demonstrate many soft skills
  - ..... of the course subject
  - application of knowledge
  - ..... and Creative thinking
  - familiarity with ..... standards.

Exercise 4

Watch the other part of the video and complete the chart.

PROS	CONS	MARVELS

--	--	--

Exercise 5

Match the words from the video to the definitions.

nifty cell pollutant lever pulley soil

<div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 40px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>the smallest structural and functional unit of an organism</p>	<div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 40px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>a substance or energy introduced into the environment that has undesired effects, or adversely affects the usefulness of a resource</p>
<div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 40px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>a handle or a bar that is attached to a piece of machinery and which you push or pull to operate the machinery</p>	<div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 40px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>well designed, effective, or easy to use</p>
<div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 40px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>a piece of equipment used for lifting something very heavy. It consists of one or more wheels, around which you pull a rope or chain that is fastened to the thing that you want to lift.</p>	<div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 40px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>the substance on the surface of the Earth in which plants grow</p>

Exercise 6.

Match the words from A to the words form B to make logical collocations.

particle   space   oil

industrial   molecular

soft   achieve

goals   craft   flow

sites   level

skills   spill

Translate the collocations.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

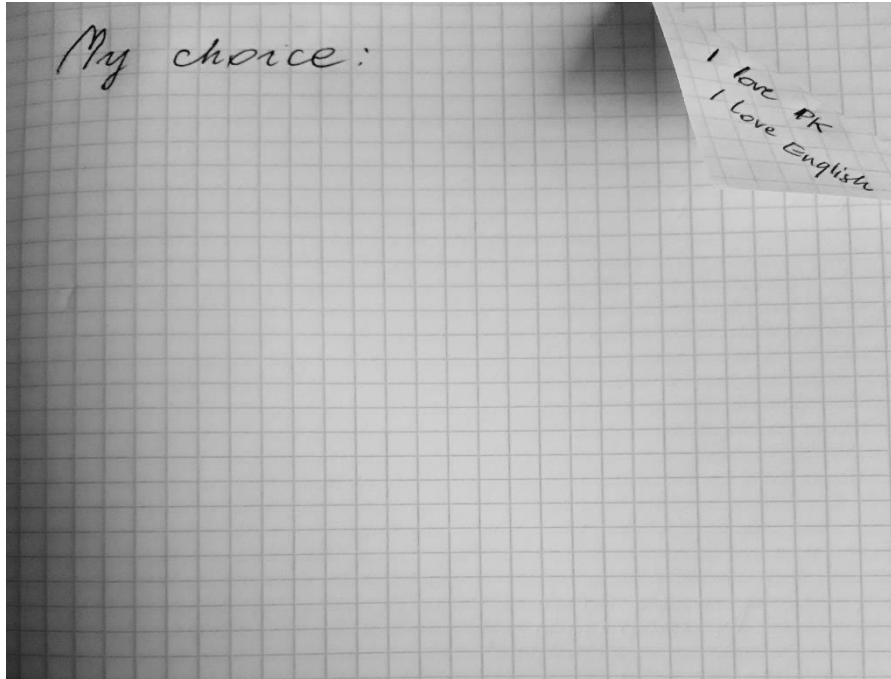

Exercise 7.

@Internet Quest – Work in pairs.

Together with your partner decide on two marvels that you found particularly interesting while watching the video. Search the Internet to find some additional information on them. Each of you should find some facts to share with your partner. Take some notes if necessary but don't read from website.

Exercise 7

Match the names with their professional title.

1. a hydraulic engineer
2. a structural engineer
3. an environmental engineer
4. a geotechnical engineer
5. a construction engineer

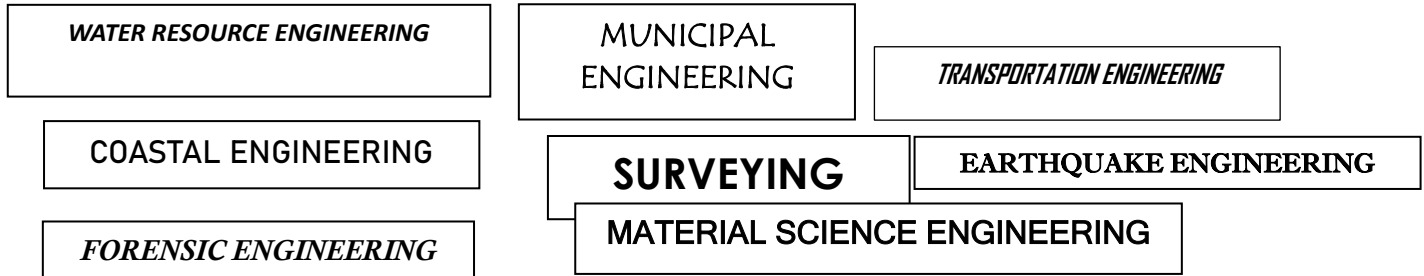

What are other branches of engineering nowadays?

Exercise 8.

Work in pairs. Below, you can see some sub-disciplines of civil engineering. Can you explain what these sub-disciplines deal with? Use the Internet if necessary.

Now, look at the words below and try to match the sub-disciplines above to the words.

1. carbon fiber – concrete – steel – properties - .....
2. sidewalks – utility networks – bicycle paths – waste management - .....
3. surface – EDM (electronic distance measurement) – mapping - .....
4. pipeline – water supply – conveyance of fluid – aquifer - .....
5. flood control – harbor – shoreline – breakwaters - .....
6. rail system – highways – mass transit – traffic control - .....
7. seismic hazard – GIS (geographic information system) – stability - .....
8. failure – bridge collapse - investigation - .....

7. BIBLIOGRAFIA

https://www.pfron.org.pl/fileadmin/ftp/dokumenty/EQUAL/Per_Linguas/UW/edukacja_rownych_s_zans.pdf

<https://bazhum.muzhp.pl/media//files/Niepelnospawnosc/Niepelnospawnosc-r2013-t-n9/Niepelnospawnosc-r2013-t-n9-s17-26/Niepelnospawnosc-r2013-t-n9-s17-26.pdf>

<https://www.ore.edu.pl/2015/03/dysfunkcja-wzroku/>

Szluz B., Osoby niepełnosprawne w Unii Europejskiej – sytuacja i perspektywy [w:] „Seminare – poszukiwanie naukowe” 2007, nr 24.

<https://sp2plonsk.pl/wp-content/uploads/2019/08/dostosowania-pzedmioty.pdf>

https://static.scholaris.pl/main-file/102/991/model_pracy_z_uczniem_66242.pdf

